

Uživatel počítačových sítí

Intenzivní kurz IBA

Daniel Klimeš, Roman Šmíd, Milan Blaha

Organizace kurzu

- Podmínky zápočtu
 - Registrace v is.muni.cz
 - Účast na teoretické části
 - Zvládnutí elektronického testu (po skončení přednášky)

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Osnova

- O IBA
- Pojmy, termíny
- Počítačová síť - základní hardware a topologie
- Připojení k síti
 - Možnosti připojení, co je zapotřebí, srovnání
- Síťové služby
 - DHCP, DNS, HTTP, FTP, Email, vzdálený přístup
- Bezpečnost na síti
 - Hesla a průzkumník vůbec, Firewall, email, spyware, phishing
- Šifrování a elektronický podpis
- Mobilní zařízení

DPS

- Telemedicína
- Datová komunikace ve zdravotnictví

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

O IBA

- **Institut biostatistiky a analýz
Lékařské a Přírodovědecké fakulty MU**
- je pracovištěm pro vzdělávací a vědeckovýzkumnou činnost v oblasti
 - **analýzy biologických a klinických dat,**
 - **organizace a managementu klinických studií a registrů,**
 - **vývoje softwaru a aplikace ICT.**
 - **výuka matematické biologie**
- <http://www.iba.muni.cz/>
- <http://www.registry.cz>

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Data a jejich objem

- Jak vyjádřit informaci
- **1 bit (b) - základní informační jednotka 1/0**
- **1 Byte (B) – 8 bitů, celé číslo od 0 do 255,**
 - 1 textový znak (ASCII), např. "A" = 65
- 1 Kb = 1024 bitů
- 1 KB = 1024 Bytů
- 1 MB = 1024 KB = 1 048 576 Bytů = 8 388 608 bitů
- 1 GB = 1024 MB
- 1 TB = 1024 GB

Pozn.

Někdy je K = 1000 x

KiB je vždy 1024 – norma (omezené využívání)

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Kompresce dat

- Čeho a k čemu se využívá komprese?
- Datový objem x informační hodnota
- Bezeztrátová x ztrátová komprese
(Zip, rar) x (jpg, mp3, divx)

$$\underbrace{10, 10, 10, 10, 10}_{5\text{B}} \Rightarrow \underbrace{5, 10}_{2\text{B}}$$

- Dokumenty MS Office 2007 a novější (Docx, xlsx, pptx) jsou zazipované soubory – další komprese bez efektu

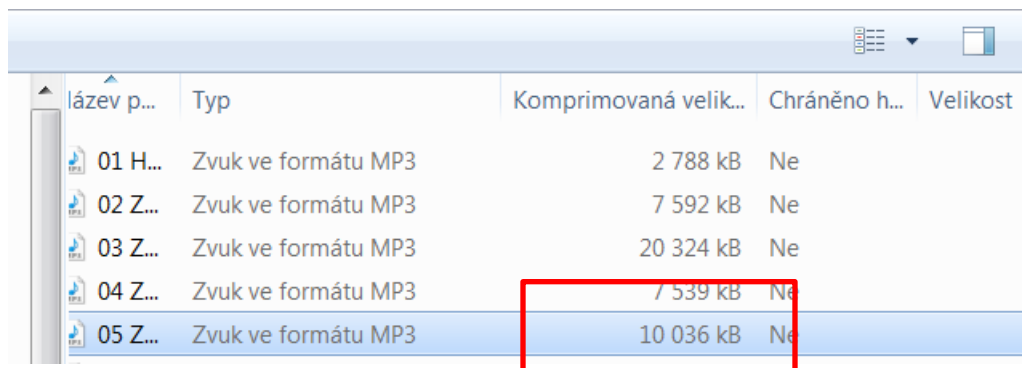
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Počítačová síť

- Propojení dvou a více počítačů
- Součástí sítě jsou síťové prvky
 - Počítač (zařízení) se síťovou kartou, modemem, wifi adaptér
 - Kabeláž (metalická, optická)
 - Rozbočovače, směrovače a prepínače, wifi routery, antény
 - Zařízení poskytující síťové služby, síťové tiskárny...
- Kvalitu sítě, respektive konkrétní cesty v síti, lze hodnotit podle
 - **Propustnosti** (rychlosti) sítě - (K/M/G) bity za sekundu (**b/s**)
 - **Rychlosti odezvy** (milisekundy) – program **ping**

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Rychlost připojení

lázev p...	Typ	Komprimovaná velik...	Chráněno h...	Velikost
01 H...	Zvuk ve formátu MP3	2 788 kB	Ne	
02 Z...	Zvuk ve formátu MP3	7 592 kB	Ne	
03 Z...	Zvuk ve formátu MP3	20 324 kB	Ne	
04 Z...	Zvuk ve formátu MP3	7 539 kB	Ne	
05 Z...	Zvuk ve formátu MP3	10 036 kB	Ne	

Soubor o velikosti

$10\,036\text{ kB} * 8\text{ bitů} = 80\,288\text{ kilobitů}$

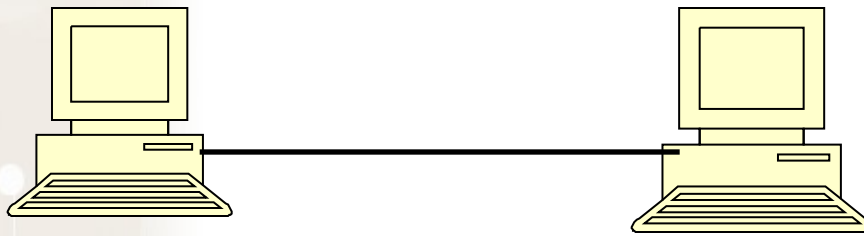
Přeneseme přes síť s rychlostí 1 Mb/s (1024 Kb/s) za

$80\,288\text{ Kb} / 1024\text{ Kb/s} = 78\text{ s}$

Film - $1,5\text{ GB} = 12\text{ Gb} = 12\,288\text{ Mb} \Rightarrow 12\,000\text{ s} \sim$ přes 3hodiny

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Propojení dvou počítačů

Potřebné vybavení

- 2 síťové karty
- síťový kabel

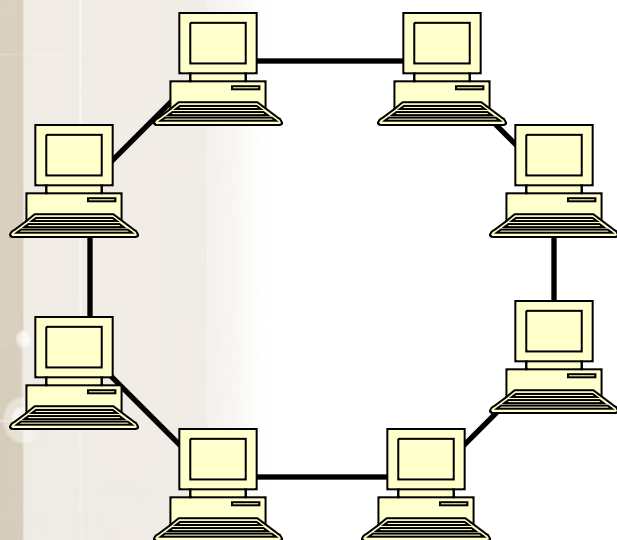
Alternativy:

- bezdrátové připojení - Bluetooth
- Wi-fi
- propojení kabelem přes USB
 - v. USB 1.1 = 1.5Mbit/s; v2.0 = 400Mbit/s; v3.0 = 5Gbit/s
 - **USB Easy Transfer Cable**

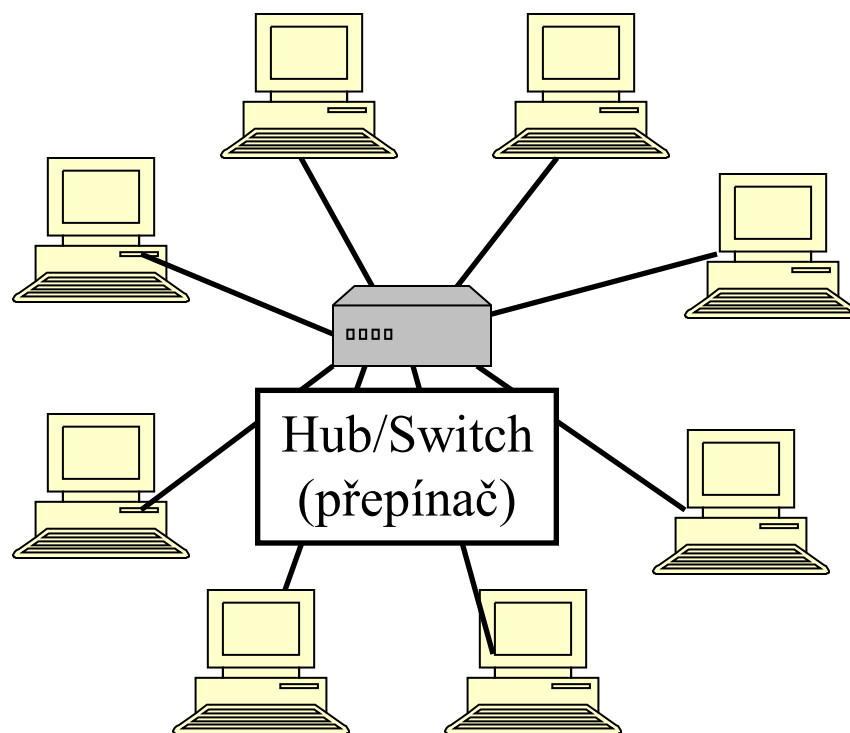
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Propojení více PC - síť

historický způsob
topologie kruh

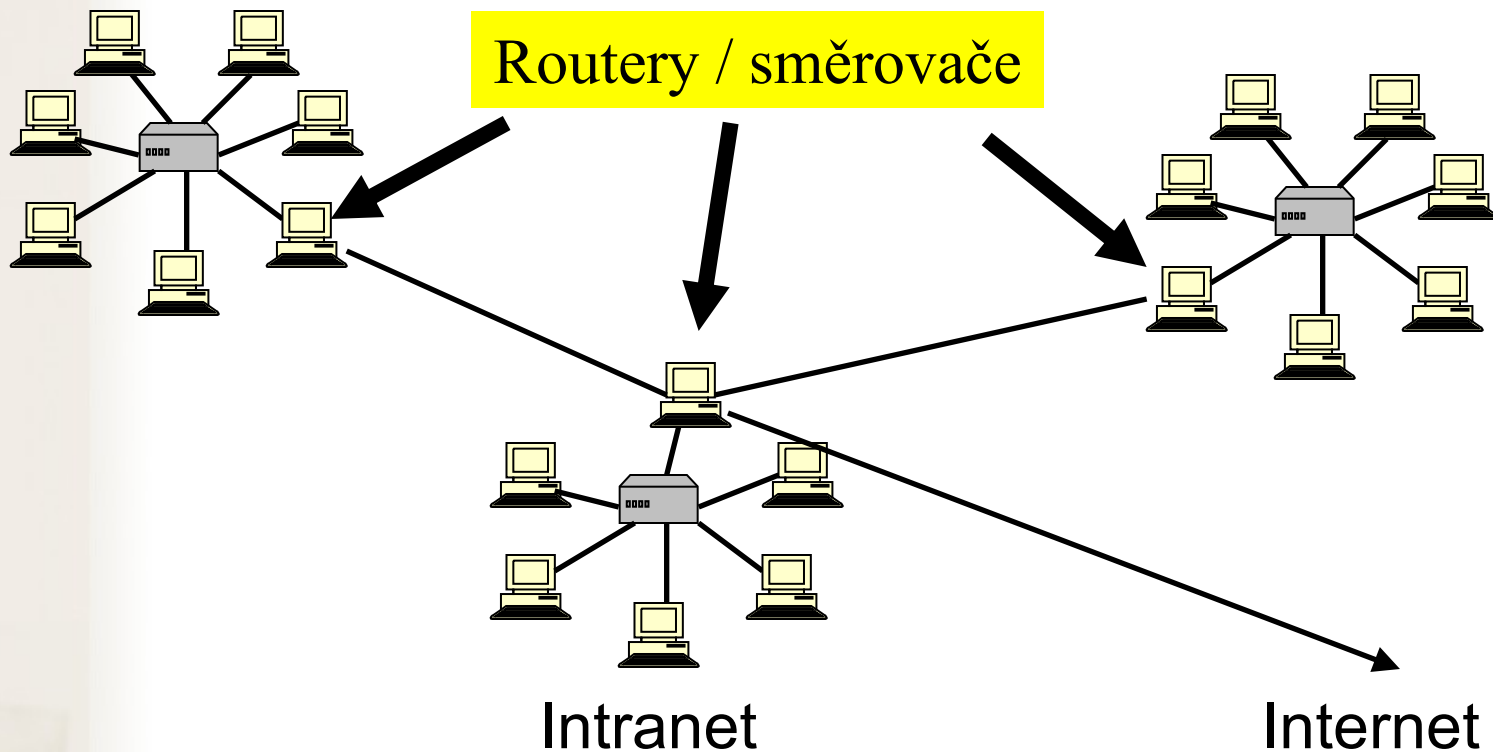

současný způsob
topologie hvězda

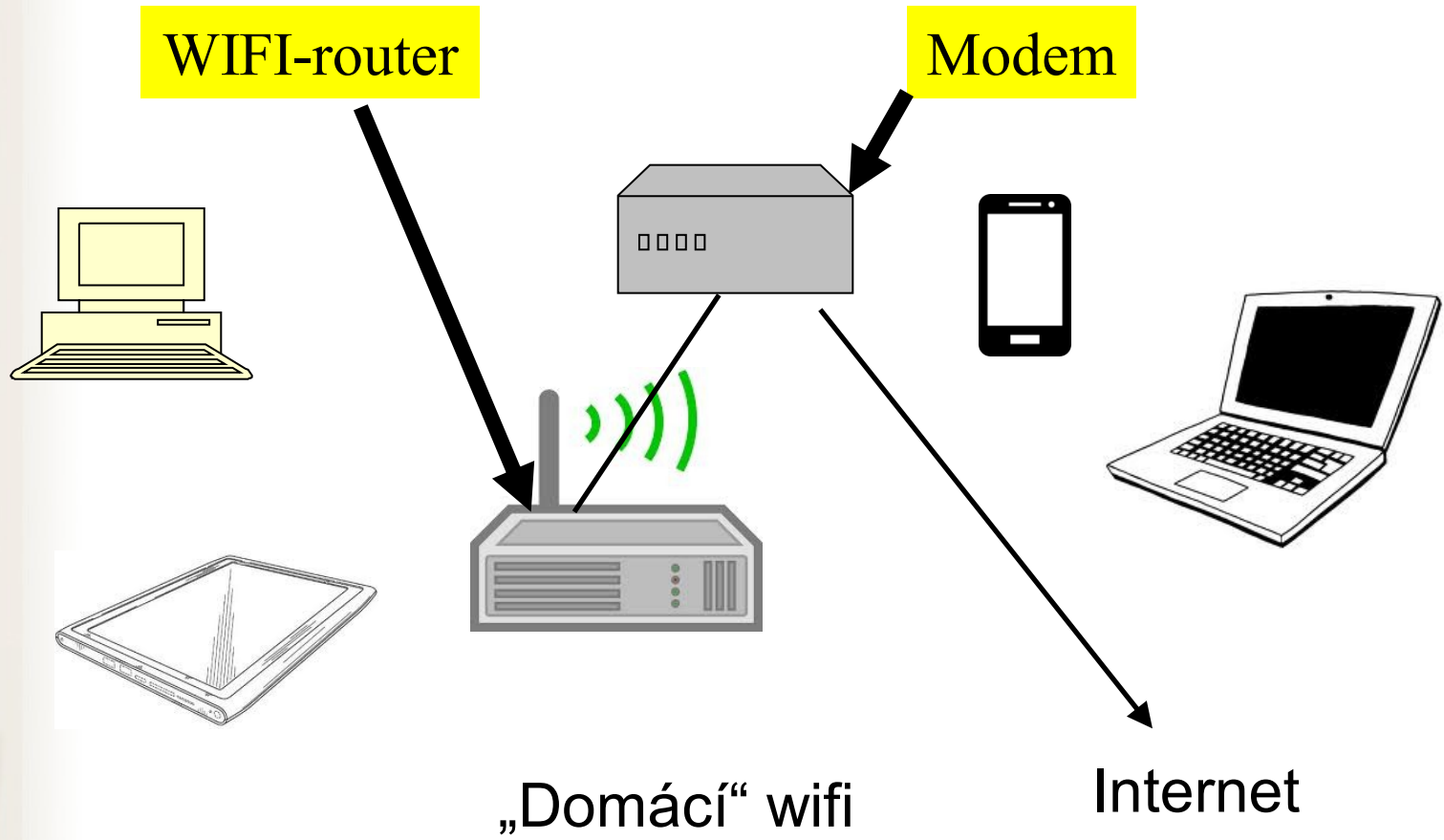
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Propojení lokálních sítí

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Jde to i bez drátů

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Identifikace PC v síti

- Identifikace síťové karty
 - Celosvětově „jedinečná“ MAC adresa (fyzická adresa)
 - 00-0A-E4-C0-36-81
- IP adresa (obdoba IČO nebo telefonu)
 - Celosvětově „jedinečné“
 - 147.251.147.76
- Internetové jméno (obdoba pošt. adresy) - URL
 - Celosvětově jedinečné
 - www.iba.muni.cz
- Windows jméno počítače (číslo kanceláře)
 - Lokální jméno pouze v rámci místní sítě
 - Např.: Server1, kancelar1, kancelar2

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

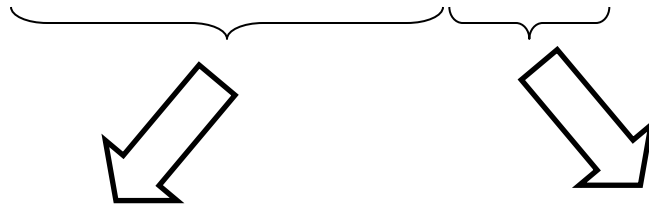
IP adresa

IPv4 x IPv6

- IPv4: 32b = 2^{32} IP adres \Rightarrow cca $4 * 10^9$ adres
- IPv6: postupně zaváděna 128b \Rightarrow $3,4 * 10^{38}$ adres
- Identifikace sítě
- Identifikace počítače

Stejný počítač
přenesený do jiné sítě
má zpravidla jinou IP
adresu!

147.251.147.76
255.255.255.0

ID sítě

ID počítače

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

IP adresa

- Pevná x dynamická IP adresa
- Veřejná x neveřejná IP adresa
 - Neveřejná IP není celosvětově unikátní – pouze v rámci lokální podsítě
 - Neveřejné adresy nemívají přiřazené internetové jméno
 - Dynamická + neveřejná IP – typický konzument služeb
 - Pevná + veřejná IP – typický poskytovatel služeb

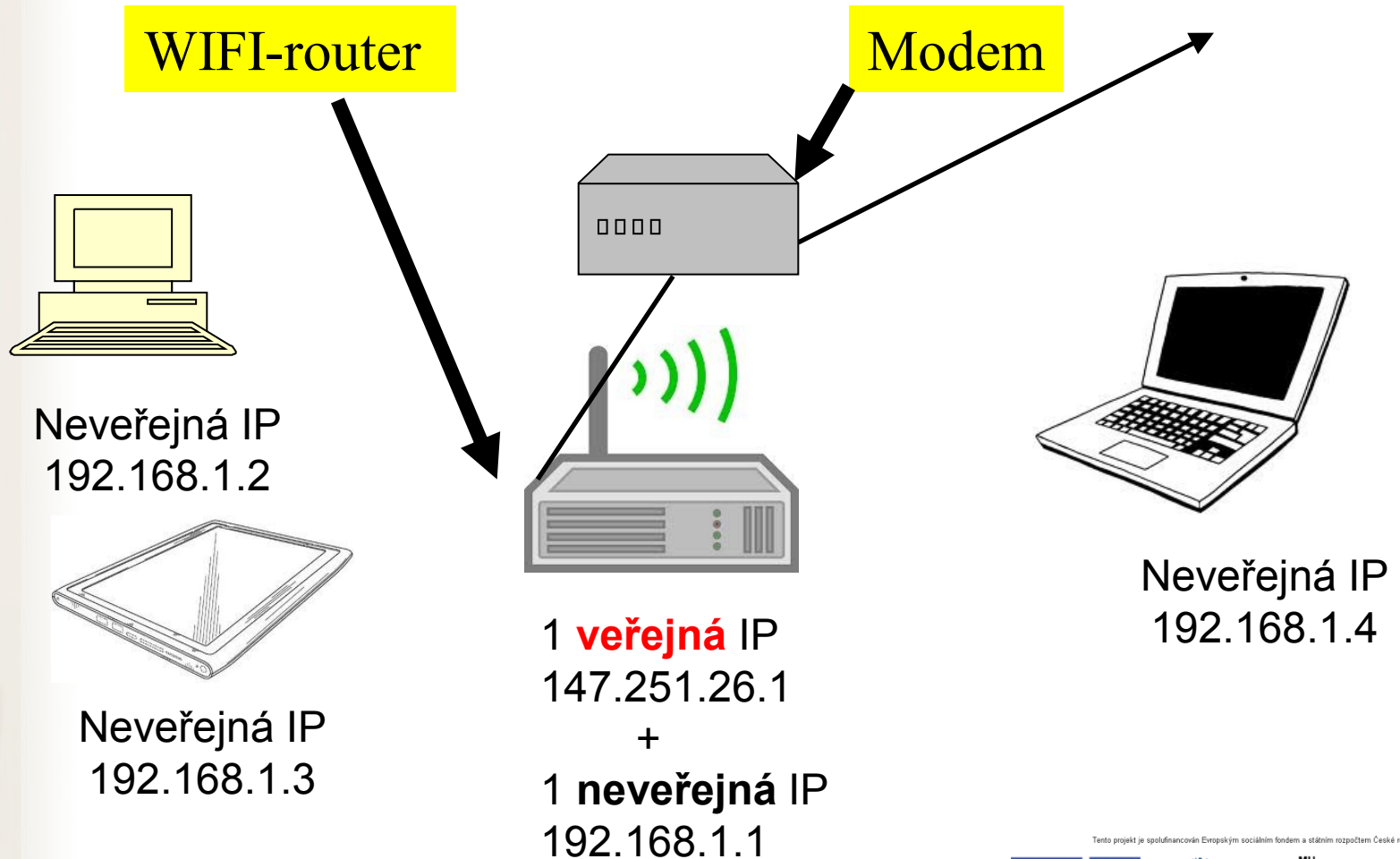
<http://www.ip-adress.com/>
cmd - ipconfig

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Neveřejné IP adresy

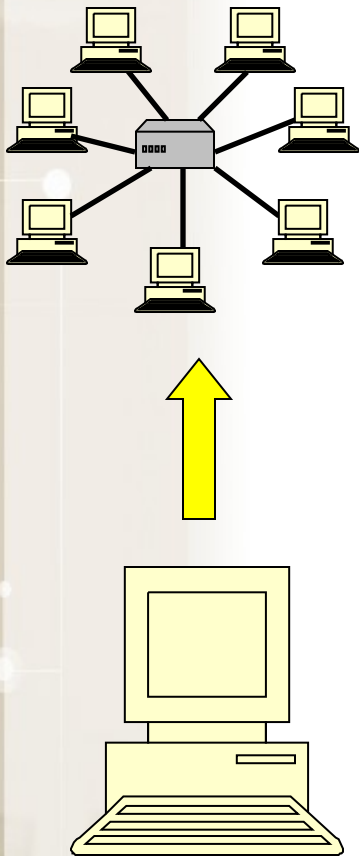
192.168.*.*

Internet

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Fyzické připojení PC do sítě

- Pevné páteřní připojení
 - Síťová karta (až 1 Gb/s)
- Telefonní linka
 - ADSL modem
- Mobilní připojení
 - Modem nebo mobilní telefon
- Bezdrátové připojení – WIFI
 - Speciální zařízení/karta, anténa
- Kabelová televize
 - Modem

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

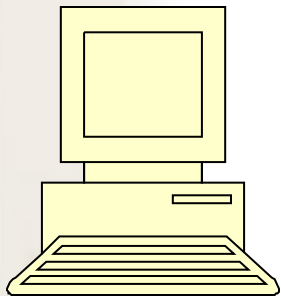
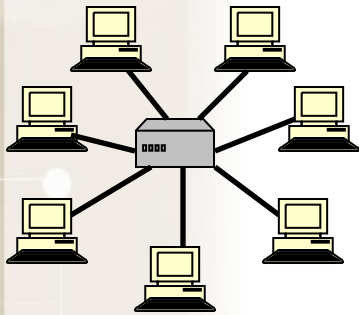
Rychlost připojení v pevných optických sítích

Prosinec 2015

Poskytovatel	Rychlost v Mb/s	Meziměsíční změna	Meziroční změna
Centrio	23,76	12 %	15 %
Cesnet	35,81	11 %	-13 %
Kabel1	28,41	-14 %	2 %
Netbox.cz	23,93	1 %	-10 %
OrbisNet	27,33	-18 %	22 %
TETAnet	27,64	13 %	37 %
T-Systems	27,03	16 %	21 %
Celkem	25,96	2 %	-4 %

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Telefonní linka

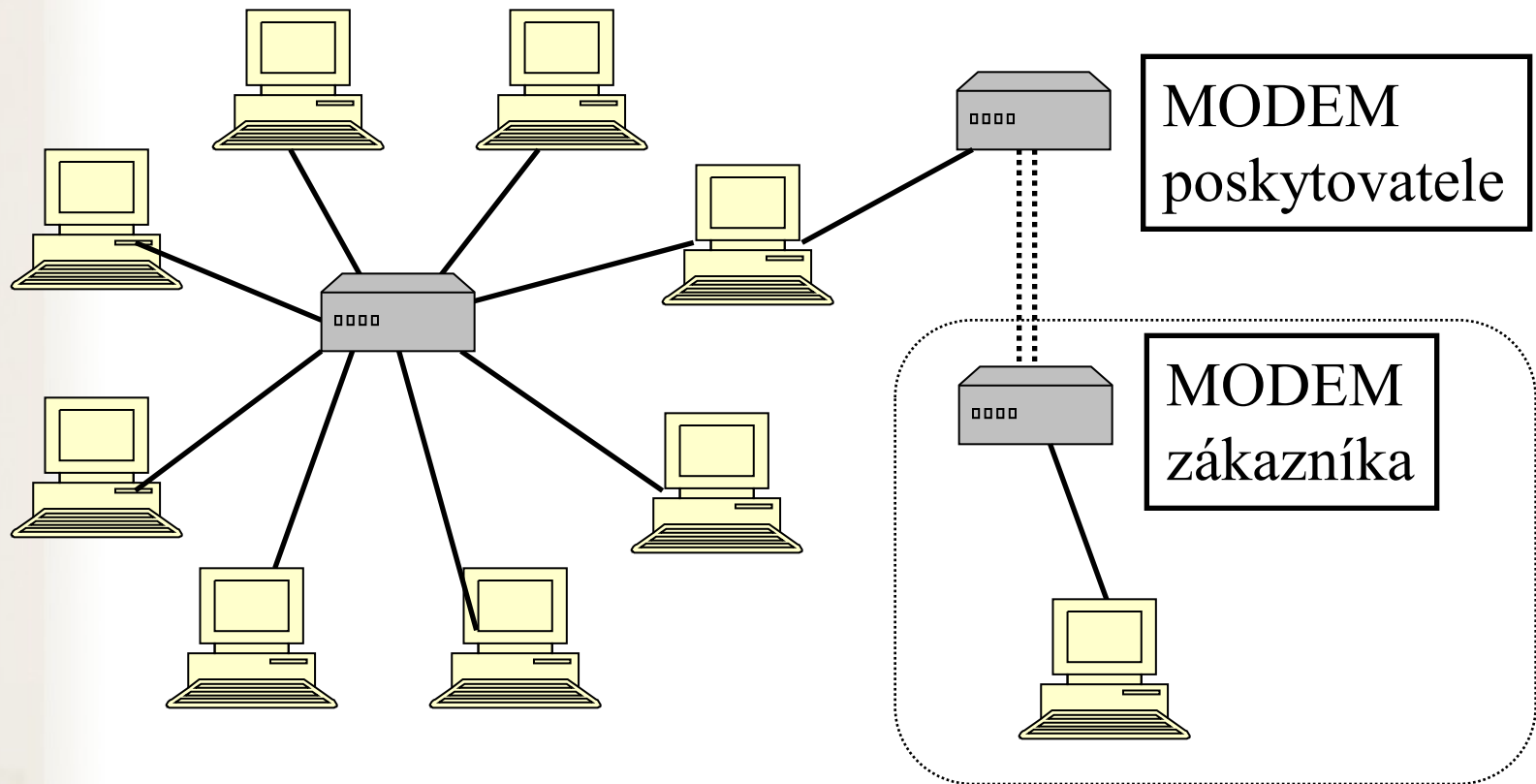

- ~~Vytáčené připojení (až 56 kb/s)~~
- ~~ISDN (až 128 kb/s)~~
- ADSL (až 16 Mb/s)
- VDSL (teroreticky až 100 Mb/s)
 - Nabízeno do 1,3 km od ústředny

- Každý typ vyžaduje specifický modem

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Telefonní linka 1

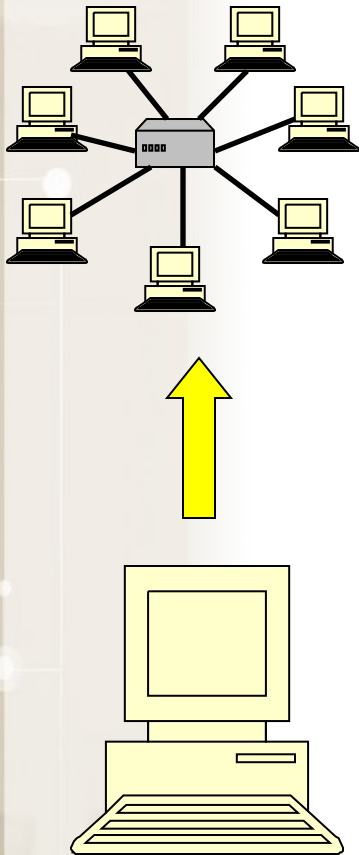
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

xDSL připojení - rychlost

Prosinec 2015

Poskytovatel	Rychlost v Mb/s	Meziměsíční změna	Meziroční změna
AVONET	6,33	5 %	-11 %
Český Bezdrát	5,43	13 %	26 %
GTS	8,63	4 %	26 %
O2	9,67	2 %	16 %
T-Mobile	8,09	-2 %	18 %
Vodafone	9,22	2 %	25 %
Celkem	9,47	1 %	17 %

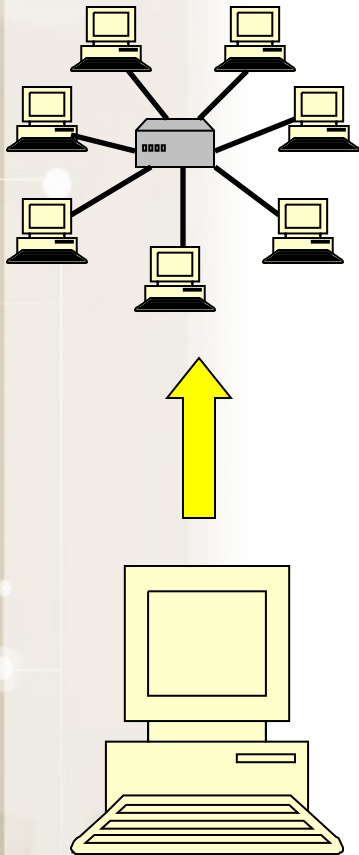
Kabelová televize

- V místech dostupnosti kabelové televize
- Rychlost až 240 Mb/s
- Metalické x optické připojení
- Speciální modem
- www.upc.cz
- www.netbox.cz
- <http://www.selfnet.cz>
- <http://www.internetprovsechny.cz/catv.php>
- <http://rychlost.cz/pripojeni-internetu/kabelova-tv/>

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

WiFi-připojení

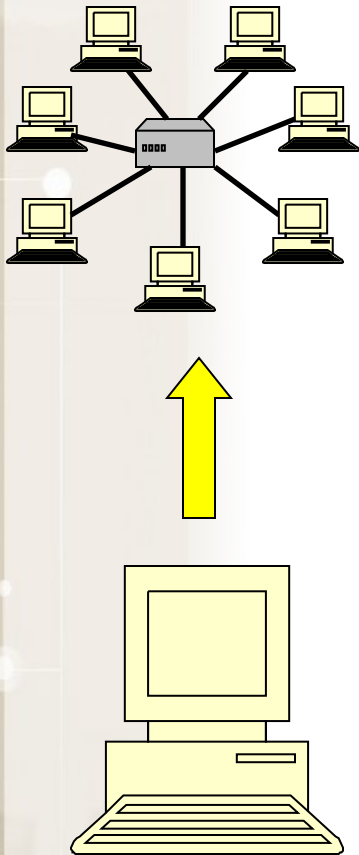
- Outdoor/indoor
- Komerční/komunitní sítě
- Rychlost typicky až 11Mb/s (54 Mb/s)
- Speciální cenově dostupné vybavení
- Zabudované v notebooku - indoor
- Riziko rušení, odposlouchávání, neoprávněného připojení
- Přístupový bod /Access point/ hot spot
- www.internetprovsechny.cz
- <http://www.muni.cz/ics/services/wifi>
 - Eduroam

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Wi-Fi připojení - rychlost

- **V rozmezí 5 – 21 Mb/s**
- **Průměr kolem 10 Mb/s**

Mobilní připojení

- GPRS (až 128 kb/s)
 - Mobilní telefon s podporou GPRS
- EDGE (až 512 kb/s)
 - Mobilní telefon s podporou EDGE
- CDMA (až 800 kb/s)
 - www.cdma.cz
 - CDMA modem
- 3G-UMTS/HSDPA (1024 kb/s a více)
 - Speciální modem
 - Novější mobilní telefon nebo notebook
 - Omezené pokrytí ČR
- **LTE (80 Mb/s a více)**
 - **Větší pokrytí než 3G**
 - Novější smartphony a modemy

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Mobilní připojení - rychlost

Prosinec 2015

Technologie	Poskytovatel	Rychlost v Mb/s	Meziměsíční změna	Meziroční změna
LTE	O2	26,56	-8 %	8 %
LTE	T-Mobile	27,76	8 %	13 %
LTE	Vodafone	27,63	1 %	13 %
3G	O2	8,37	-10 %	28 %
3G	T-Mobile	7,50	-7 %	-7 %
3G	Vodafone	6,76	-11 %	-15 %
2G	O2	0,11	0 %	-6 %
2G	T-Mobile	0,11	10 %	-4 %
2G	Vodafone	0,08	-11 %	-14 %
CDMA	U:fon	1,65	0 %	-34 %

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

LTE pokrytí

- Velká dynamika
- Stránky poskytovatelů nebo
- <http://lte.ctu.cz/pokryti/>
- Pro všechny operátory

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Typy připojení – srovnání

	Výhody	Nevýhody
Kabel/ optika	rychlost, spolehlivost	dostupnost
Telefonní linka	dostupnost (ADSL)	cena
WI-FI	cena, dostupnost	spolehlivost
Mobilní připojení	dostupnost, mobilita	spolehlivost cena, FUP

Aktuální rychlost mezi dvěma počítači lze orientačně změřit pomocí speedmetrů

Např.: <http://nastroje.lupa.cz/mereni-rychlosti/>, www.dsl.cz

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Výběr připojení k internetu

- Způsob použití – pevné PC x notebook
- Dostupnost v daných lokalitách, pokrytí
- Rychlost, většinou v Mb/s
 - symetrické x **asymetrické** (download, upload)
 - (např.: 2048/128)
 - Skutečnou rychlost ověřit v praxi
- Fair user policy (FUP) – omezení rychlosti po přenesení určitého množství dat
- Agregace (např.: 1:32) – (ADSL, bezdrátové připojení)

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Konfigurace připojení

- Automatické x manuální
- IP adresa např.: 147.251.147.250
- maska sítě např.: 255.255.255.0
- IP adresa brány (gateway) např.: 147.251.147.1
- IP adresy DNS serverů např.: 147.251.26.1

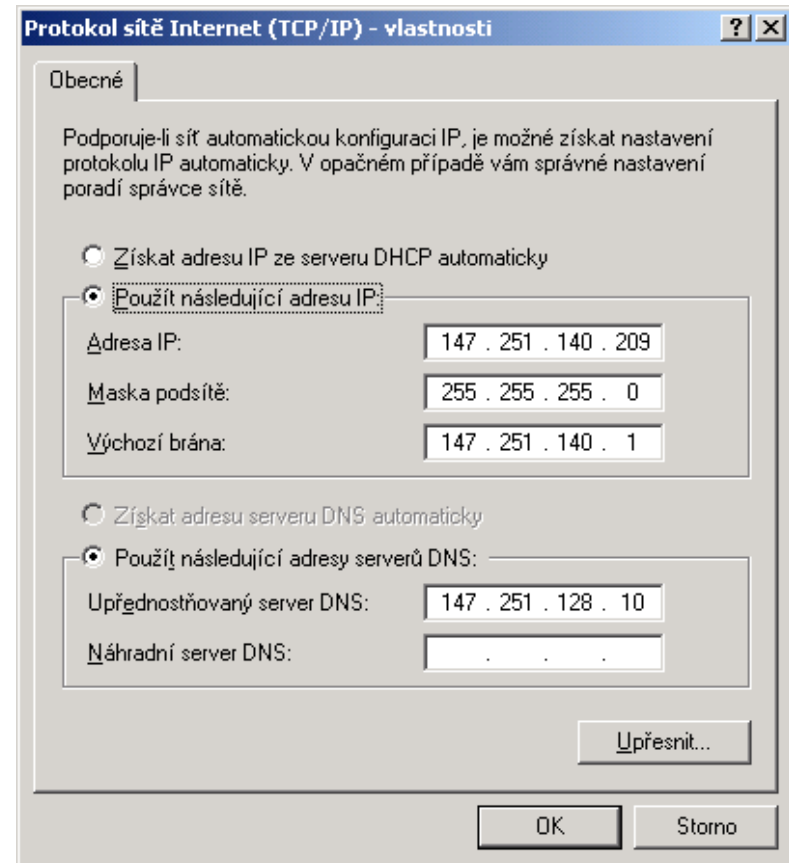
Služba DHCP

- Automatická konfigurace síťového připojení vašeho počítače v lokální síti
-
- DHCP protokol nastavuje veškeré parametry nutné pro připojení PC do sítě, zejména
 - IP adresa PC
 - masku sítě
 - IP adresa brány (gateway)
 - IP adresy DNS serverů
- Připojení počítače (síťové karty) může povolit/zakázat administrátor sítě

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Ukázka konfigurace sítě ve Windows

- Konfigurace – podle sítě
 - Manuální
 - Statické IP adresy
 - Automatická
 - DHCP server
 - Dynamické IP adresy

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

DNS služba

- Překlad internetových jmen na IP adresy
- Ne každá IP adresa má definováno internetové jméno
- Překlad realizují DNS servery, které udržují seznam známých internetových jmen a případně se dotazují dalších DNS serverů na neznámá jména
- Bez dostupnosti této služby nelze využívat internetová jména, pouze IP adresy

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

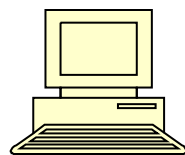
Vzájemná komunikace počítačů v síti

Model Klient – Server

UŽIVATEL

KLIENT

- Počítač
- Program

Jakého používáte klienta pro danou službu?

Kdo, po kom, co chce

Požadavek

SERVER

- Počítač
- Program = SLUŽBA

Odpověď

Pro koho, od koho

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Sít'ové služby

- HTTP, FTP, SSH, POP3, IMAP, SMTP
- Typicky jeden server poskytuje více služeb
- Server je identifikován IP adresou (tel. číslo), služba svým číslem zvaným **port** (klapka)
- Kompletní adresa služby je IP adresa serveru + číslo portu
- Každá služba má definovaný standardní port, např. HTTP port č. 80

Zobrazení aktuálně využívaných služeb – **cmd** + **netstat**

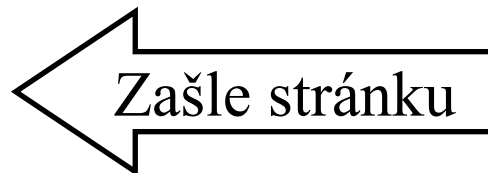
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Webové stránky HTTP(S)

KLIENT

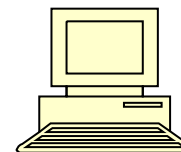

Žádost o stránku

Zašle stránku

SERVER

Servery:

IIS

Apache

Porty:

HTTP – 80

HTTPS - 443

Prohlížeče:

Internet Explorer

Mozilla Firefox

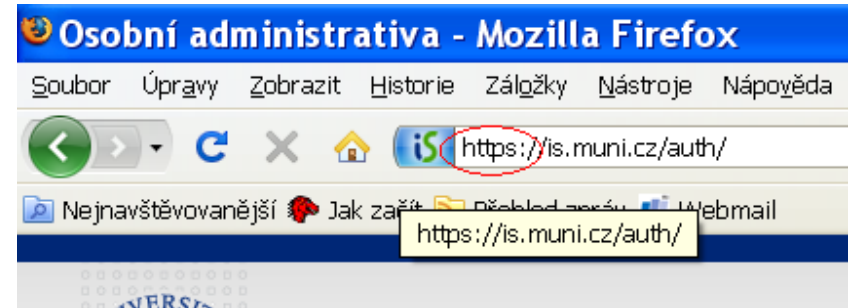
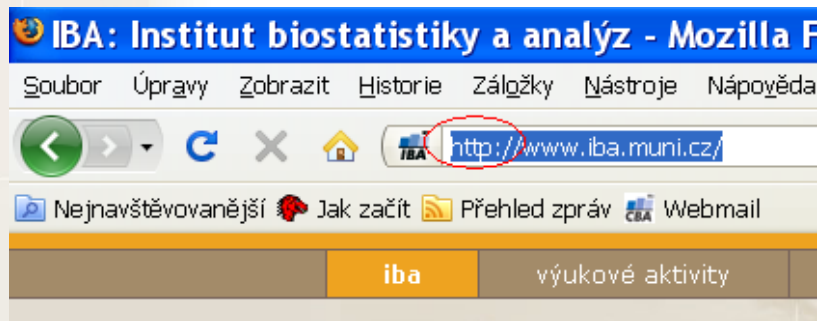
Chrome

Opera

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

HTTP x HTTPS

- Veškerá komunikace klienta se serverem je šifrována – data jsou během přenosu nečitelná
- HTTPS má vlastní port 443
- Server musí podporovat službu HTTPS

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

COOKIES

- Malé soubory ukládané na vašem počítači
- Svázané s konkrétním serverem
- Prohlížeč je zasílá s požadavkem na server
- Server je tvoří/upravuje, posílá prohlížeči
- Kampaň k ochraně soukromí

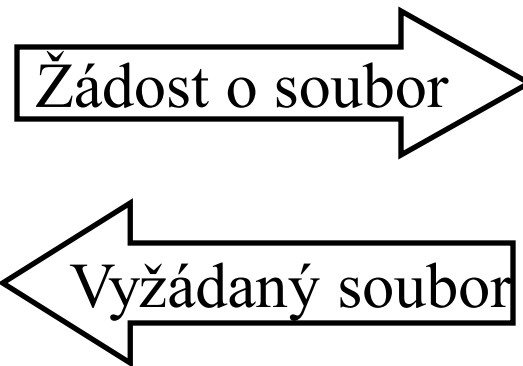
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Služba FTP

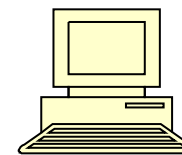
KLIENT

FTP klient
Total Commander
Internet explorer

SERVER

Služba
FTP

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Služba FTP 1

- Anonymní
- Pouze pro čtení
- Login , heslo
- Čtení i ukládání

Přenos souborů

Textově

.txt, .htm, ...

Binárně

.exe, .zip, ...

- Implicitně nešifrovaný přenos
- Aktivní x pasivní přenos, firewall
- **Alternativa pro sdílení souborů jsou webové úschovny**

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Emailové služby

- E-mailová schránka = soubor(y) primárně ležící na poštovním serveru
- Poštovní servery spolu komunikují – přeposílají maily
- E-mailové programy x e-mail přes webové rozhraní
- Služby pro čtení pošty
- Služba pro odesílání pošty

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Čtení pošty

KLIENT

Outlook
Eudora
Thunderbird

Žádost o emaily

Zašle

SERVER

Služby:
POP3
IMAP

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Služby POP3 a IMAP

POP3

Zašle všechny nové
emaily – celé
Odstraní je ze serveru

Třídění emailů do
složek na lokálním
počítači

Vhodné pro off-line
čtení

IMAP

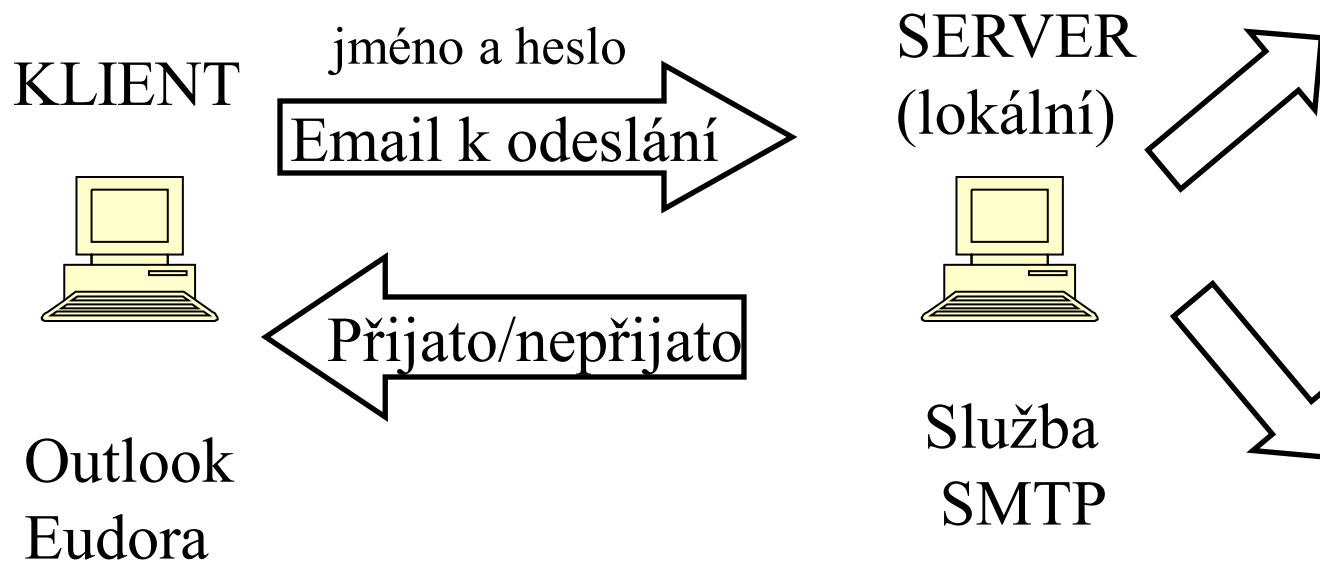
Zašle pouze hlavičky
emailů
Obsah emailu zašle až na
vyžádání

Všechny emailové složky
na serveru

Vhodné při čtení pošty z
více počítačů

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Odesílání pošty služba SMTP

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

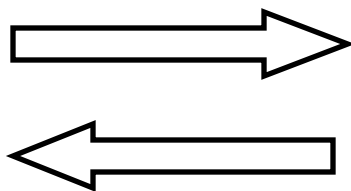
Email přes webové rozhraní

Seznam.cz, centrum.cz, email.cz, hotmail, ...

KLIENT

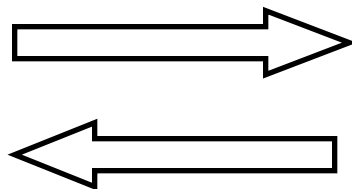
Outlook
Eudora
...

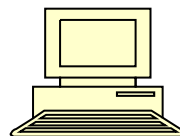
SERVER - místní

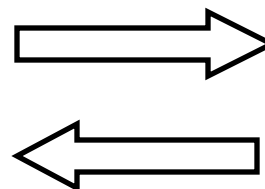
Služby:
POP3
IMAP
SMTP

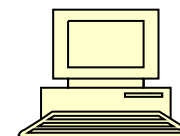
SERVER - cizí

Služba
HTTP

SERVER - cizí

Služby:
POP3
IMAP
SMTP

Internet
Explorer

KLIENT
POP3/ IMAP
SMTP

VPN

- Služba simuluje připojení vzdáleného počítače do lokální sítě
- „Tunel“ do vzdálené sítě
- Vzdálenému počítači je přidělena lokální IP adresa
- Vzdálené PC se pak stává „téměř“ plnohodnotnou součástí vnitřní sítě
- <https://vpn.muni.cz/>
- Nutná instalace, administrátorská oprávnění
- UČO + sekundární heslo

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Bezpečnostní zásady při práci s PC

Rizika při práci v počítačové síti

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Úvod – co nám hrozí?

- Útok hackera

- **Automatizovaný a plošný** (e-mail, www, IM, sociální sítě)
 - Cílem hackera je ovládnout váš PC, získat z něj citlivé údaje (čísla kreditních karet, hesla...), odcizit hotovost z účtu nebo jej použít k dalším útokům
- **Cílený přímo na Vás**
 - Cílem může být získání citlivých firemních dat (konkurenční boj, diskreditace)

Možné následky útoku:

- **Přímá finanční ztráta** (odcizení peněz z účtu přes kreditní kartu)
 - Správné nastavení limitů na kartě
- **Policejní stíhání** (obvinění z použití PC k nelegálním aktivitám)
- **Problémy v zaměstnání**
- **Vydírání a diskreditace** (zveřejnění citlivých informací, fotografií, e-mailů...)
- **Odcizení výpočetního výkonu** (zpomalení PC) za účelem výtěžku (Bitcoin)

- Ztráta dat

- V případě selhání hardware, ztráty nebo odcizení PC, zavirování

Následky ztráty dat jsou individuální, záleží na povaze dat.

Úvod – jak se bránit?

- PC jako pracovní nástroj: je nutné dodržovat bezpečnostní pravidla jako s každým jiným nástrojem, zejména v těchto oblastech:
 - Práce s emailem a přílohami
 - Instant messaging (Skype, ICQ, Jabber...)
 - Sociální sítě (Facebook, Google+, LinkedIn, Twitter...)
- Je třeba **rozumět hlášením operačního systému** a dalších programů, které vyžadují uživatelskou akci a adekvátně reagovat
- Je třeba udržovat OS, antivir a všechny používané aplikace aktualizované
- Data jsou často důležitější než samotný hardware – je důležité **zálohovat**:
 - Vím, co se z mého PC zálohuje, kam a v jakých intervalech?
 - Umím si zkontrolovat, zda zálohování funguje?
 - Umím si zálohovaná data v případě potřeby obnovit?
- Přístupové údaje k různým službám – jaká mám kde hesla? Kam je ukládám?
- Správně zabezpečená WiFi síť

Bezpečnost E-mailu

- Hrozby:

- SPAM – nevyžádané zprávy posílané za účelem:

- Rozesílání reklamy
 - Sběru aktivních emailových adres
 - Distribuce škodlivého kódu
 - Vylákání peněz

- Phishing – nevyžádaná zpráva, hromadně rozesílaná za účelem:

- Vylákání přístupových údajů k různým službám
 - Vylákání soukromých informací

- Spear Phishing – nevyžádaná zpráva cílená a upravená pro konkrétního uživatele

- Převážně na objednávku
 - Cílem bývá zavlčení škodlivého kódu do vnitřní sítě organizace za účelem získání přístupu k citlivým firemním datům
 - Jde o velmi zákeřný útok, na který se mohou nachytat i zkušení uživatelé

- RansomWare – vydírání (ve vašem PC jsme našli kradený software, pokud nezaplatíte, vystavíte se trestnímu stíhání)

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Bezpečnost E-mailu

- Pravidla:
 - Neklikat na odkazy v neznámých zprávách (nebezpečí podvržení adresy, nasměrování na stránku se škodlivým kódem)
 - Neotvírat přílohy v neznámých a podezřelých zprávách
 - Nikam neposílat loginy a hesla, čísla kreditních karet
 - Všímat si podezřelých rysů ve zprávách (strojově přeložený text, odkazy vedou jinam než jejich popis, zprávy předstírající že pocházejí od masově používaných služeb (Facebook, banky atd...), podezřelá adresa odesílatele)
 - Neignorovat případná varování antivirových programů
 - Nenechat se zastrašit (Pokud nenainstalujete software X.Y., váš počítač bude ohrožen...)

Instant Messaging (Skype, Jabber, ICQ)

- Hrozby ve zprávách: jsou podobné hrozbám E-mailovým
 - IM SPAM – nevyžádané zprávy posílané za účelem:
 - Rozesílání reklamy
 - Sběru aktivních emailových adres
 - Distribuce škodlivého kódu
 - Vylákání peněz
 - Phishing – nevyžádaná zpráva, hromadně rozesílaná za účelem:
 - Vylákání přístupových údajů k různým službám
 - Vylákání soukromých informací
 - Spear Phishing – nevyžádaná zpráva cílená na konkrétního uživatele
 - Převážně na objednávku
 - Cílem bývá zavlčení škodlivého kódu do vnitřní sítě organizace za účelem získání přístupu k citlivým firemním datům
- Hrozby pramenící z neaktualizovaného IM klienta
 - Neaktualizovaný IM klient může být zneužit k instalaci škodlivého kódu do PC bez vědomí uživatele
- Pravidla:
 - Neklikat na odkazy ve zprávách od neznámých osob (nebezpečí nasměrování na stránku se škodlivým kódem)
 - Neotvírat soubory od neznámých osob
 - Nikam nezadávat ani neposílat loginy a hesla, čísla kreditních karet
 - Všimnout si podezřelých zpráv od známých osob v kontaktech – mohou mít zavirovaný počítač a zprávu odesílá virus
 - Neignorovat případná varování antivirových programů
 - Nenechat se zastrašit (Pokud nenainstalujete software X.Y., váš počítač bude ohrožen...)
 - **Zabezpečit pravidelnou aktualizaci používaného klienta na poslední verzi**

Příklad phishingu

- Vážená paní, vážený pane,
- děkujeme za projevenou důvěru v internetové obchody obchody24.cz.
- Tímto emailem potvrzujeme, že jsme v pořádku přijali vaši objednávku.
-
- Číslo objednávky (variabilní symbol): JCBDF729B439057 Datum a čas objednávky: 11.01.15 00:45 Kontaktní údaje:
- Barbora Záhová
- +420 604 920 148
-
- Vaše objednávka:
- -----
- SONY DSC-F828 Cyber-Shot 8 mil. obraz.bodu, bílá: 1 x 23 549,00 Kč =23 549,00 Kč
- Doúprava PPL: 113 Kč
- -----
- Celková cena nákupu vč. DPH: 23 662,00 Kč Způsob platby: Platba předem – platební karta
- Poznámka: Potvrzení platby a fakturu najdete v příloženém souboru ([ucet111D535.zip](#))
- -
- Nyní prosím vyčkejte na našeho operátora, který se s vámi spojí maximálně do 1 pracovního dne a dohodne podrobnosti ohledně Vaší objednávky.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Sociální sítě

- **Facebook** – zneužíván pro šíření spamu, hoaxů, škodlivého kódu
 - Nebezpečná je důvěra v přátele: kliknu na cokoli, co postne někdo z mých přátel
 - Obtížná orientace v prostředí, které se často mění – pasti na neznalé uživatele
 - Clickjacking – kombinace sociálního inženýrství a tlačítek To se mi líbí
 - Příklad: Klikněte postupně na všechna tlačítka To se mi líbí pro zobrazení videa apod.
 - Na konci často pouze webová stránka se škodlivým kódem, stránka tahající z lidí peníze nebo zvyšující si uměle návštěvnost
- **Google+** - platí obdobná pravidla jako pro Facebook, zatím méně rozšířené
- **Twitter** – šíření adres stránek obsahujících škodlivý kód

Základní pravidlo – neklikat na cokoli, přemýšlet. I počítače vašich přátel mohou být napadeny škodlivým kódem, který na jejich FB profilu posílá příspěvky...

Na sociální sítě přistupujeme většinou přes internetový prohlížeč – tedy platí zásady zabezpečení prohlížeče (viz. dále)

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Antivirus a antispyware

Pokud nepoužíváme nějaký **placený antivirový program**, je vhodné použít **zdarma dostupné antivirové produkty**.

Pro domácí nekomerční použití jsou to například

- **Microsoft Security Essentials** – produkt Microsoftu, distribuovaný přes Microsoft Update. Nenáročný, dostačující, v češtině
- **Avast Free Antivirus** – produkt české firmy AVAST Software, velmi oblíbený, automatické aktualizace, mírně náročnější na systémové zdroje, nutná obnova bezplatné registrace po 1 roce
- **AVG Antivirus FREE** – další český produkt, také vhodný pro běžné použití
- **Panda Cloud Antivirus FREE** – antivir pracující na cloudové bázi, menší zátěž PC
- **Comodo Antivirus** – základní ochrana od firmy Comodo

Antiviry si většinou automaticky aktualizují své virové databáze, je třeba nechat tuto funkci povolenou!

Antispyware – software na odstranění a blokování spyware (programy, které odesílají data o uživateli třetí straně bez jeho vědomí)

- **Spybot Search & Destroy** – zdarma pro nekomerční účely, český překlad
- **Spyware Terminator** – zdarma i pro komerční účely, český překlad
- **Ad Aware SE Personal Edition** – zdarma pro nekomerční účely
- **Windows Defender** – standardní součást Windows Vista a vyšších verzí

Antispyware není většinou nutné používat stále, ale je vhodné občas nějaký nainstalovat a nechat proskenovat počítač.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Přístupová hesla

Běžně využíváme mnoho různých internetových služeb – máme mnoho přístupových údajů

- Nebezpečné tendence – všude používat stejné a jednoduché heslo
- Znamé služby čelí častým útokům hackerů s cílem ukrást přístupové údaje uživatelů (často úspěšně)
- Pokud mám všude stejný login a heslo, hacker najednou získá přístup do všech mých účtů!
- Zásady:
 - do důležitých služeb (přístupy do banky atd.) používat **unikátní přístupové údaje**
 - Jako přístupové údaje jsou často vyžadovány e-mail a heslo. **Nikdy nezadávat stejné heslo, jako máme do emailu!!** Při vyobrazení těchto údajů hackeři začnou využívat váš e-mail k šíření spamu a virů, hrozí zablokování účtu.
 - Pokud máme hesel mnoho, zvážit použití **softwarového správce hesel**

Správce hesel – užitečný pomocník pro bezpečnou práci s hesly

Je třeba si pamatovat pouze jedno hlavní heslo, ostatní hesla jsou bezpečně a přehledně uloženy v programu.

Mezi nejznámější software této kategorie patří:

- **KeePass Password Safe** – přehledný správce hesel, zdarma i pro komerční použití, existuje i verze pro mobilní telefony
- **LastPass** – doplněk pro internetové prohlížeče, předvyplní internetové formuláře, generuje hesla
- **Password Agent** – umí uchovat hesla a další informace, možnost instalace na USB klíčenku

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Zabezpečení domácí sítě

Vstupní branou do domácí sítě je často **domácí router**. Jeho kvalita a adekvátní zabezpečení zásadně ovlivňuje bezpečnost celé domácí sítě.

Problémem levných routerů bývá nedostupnost sw. aktualizací od výrobce a nekvalitní software – tyto routery bývají nebezpečné.

Základní pravidlo je **neponechávat** AP ve výchozím nastavení od výrobce!!
Nastavit administrátorské heslo a zvolit vhodné zabezpečení Wi-Fi:

Existující formy zabezpečení domácích AP (Access point, bezdrátový router):

- Otevřená síť (bez zabezpečení) (nepoužívat ani omylem, kom. není šifrována)
- Šifrování WEP (zastaralé, dávno prolomeno)
- **Šifrování WPA-PSK nebo WPA2-PSK**
- Šifrování WPA(2) – Enterprise (Eduroam, podnikové)

Nekvalitně zabezpečený AP vystavuje nebezpečí vás!!

Zabezpečení domácí sítě

V domácích podmínkách preferujeme zabezpečení **WPA2-PSK** v kombinaci se šifrováním **AES** (někdy označováno jako CCMP)

- nabízí rozumnou míru bezpečnosti
- je nutné zvolit **kvalitní PSK** (rozumně dlouhé a složité heslo)
 - doporučuje se **alespoň 13 znaků**
 - kombinace písmen a číslic
 - nepoužívat známá hesla (existují seznamy nejpoužívanějších hesel)
- **vypnout WPS (QSS)** (WiFi Protected Setup) na AP (prolomeno v prosinci 2011)
- Pokud má router přednastavené jméno sítě a náhodné heslo od dodavatele, je nutné jej změnit na vlastní, bezpečné (časté například u UPC)

Vhodné je nelitovat vyšší investice a koupit kvalitní router, který kromě vyšší rychlosti nabídne i kvalitní software a bezpečnostní aktualizace. Těchto routerů však není na trhu mnoho (Turris Omnia od CZ NIC).

Nekvalitně zabezpečený router vystavuje nebezpečí vás!!

Nové nástrahy

SERVIS 24
INTERNETBANKING

956 777 979
800 400 700

Napište nám

0 ibodů **Odhlásit**

ÚČTY SPOŘENÍ ÚVĚRY INVESTOVÁNÍ POJIŠTĚNÍ E-SHOP

PŘEHLED ÚČTŮ

- KARTY
- HISTORIE
- JEDNORÁZOVÉ PLATBY
- TRVALÉ PLATBY
- MOBILNÍ PLATBY
- ŠABLONY PLATEB
- INKASA / SIPO

Chybná platba

Vážený pane / Vážená pani [redacted] dostali jsme informace, že na váš účet [redacted] OsobníúčetČS omylem byla připsána částka 150 000,00 CZK. Informace o převodu finančních prostředků si můžete prohlédnout v historii transakcí.

Do dokončení této operace, Váš účet bude zablokován v souladu s právními předpisy a vnitřní bezpečnostní politikou banky. V souladu s právními předpisy banka nemá právo samostatně provádět transakce na Vašem účtu, a vyžaduje Váš souhlas pro vrácení těchto prostředků. Po návratu této částky, která byla připsána na váš účet v důsledku technické chyby, Váš účet bude automaticky odblokován. Velmi se omlouváme za vzniklé nepříjemnosti.

Pro vrácení zadané částky zpět, prosím, klikněte na tlačítko: Pokračovat

Takové chyby jsou způsobeny chybami při zpracování dat, a dočasnými problémy v Internetu. Všechna data jsou šifrována mezi klientem a serverem centra BBVA, čímž se zamezí jejich čtení nebo manipulaci ze strany neoprávněných osob. Někdy se tato funkce může způsobit drobné incidenty ve správném fungování systémů.

Na účet	[redacted]	OsobníúčetČS
Částka	150 000,00 CZK	
Zpráva pro příjemce	order 7849400	
Datum	01.4.2015	

Pokračovat **Prohlédnout detaily platby**

ČESKÁ SPORITELNA [Bezpečnost](#) | [Kontakty](#) | [O službě](#)

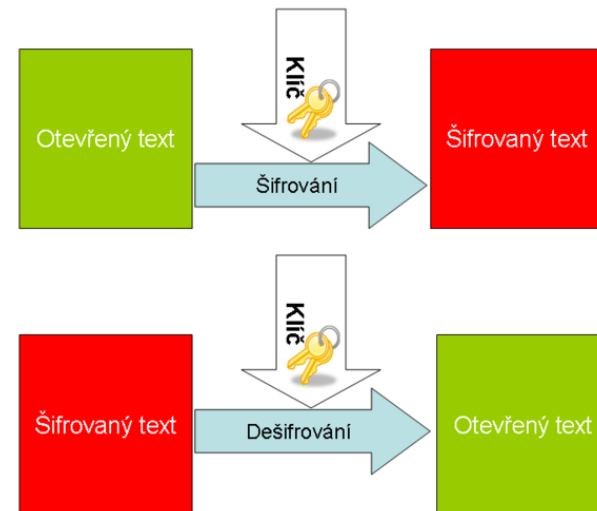
Poslední úspěšné přihlášení ke službě SERVIS 24 proběhlo 27.3.2015 13:19:04 přes S24 Internetbanking.
Poslední změna Vašeho hesla proběhla před 461 dny. **Změňte si prosím své heslo.**

Virus, který se při přihlášení „zaktivuje“, je v počítači. Jen čeká na to, až se uživatel přihlásí.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Šifrování

- Změna podoby (zakódování) textu a dat do formy, která je bez znalosti dešifrovacího klíče (hesla) nečitelná

- Lze šifrovat např.
 - Dokumenty (7zip, winrar - symetricky)
 - Emaily (podpora emailových klientů, veřejný klíč adresáta)
 - Síťovou komunikaci (https, sftp, imaps, ssh)
 - Disky (truecrypt, realcrypt)
- Utajení obsahu komunikace a dokumentů

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Typy šifrování

- Symetrické šifrování
 - Jednodušší podoba, pro šifrování i dešifrování je použit jediný klíč - heslo
- Asymetrické šifrování
 - Klíč má dvě části, **soukromou a veřejnou**
 - Pokud mi chce někdo zaslat **šifrované** informace, zašifruje je pomocí **veřejné části klíče příjemce**.
 - Jediný, kdo dokáže tato data dešifrovat je vlastník privátní části klíče, tedy já

Elektronický podpis

- **Využívá prvky asymetrického šifrování**
- Pokud chci nějaký text digitálně **podepsat**, stačí pro podepsání použít **soukromou** část klíče (provede emailový klient)
- Každý, kdo zná veřejnou část mého klíče (je odesílána automaticky s podepsaným emailem) pak může mnou digitálně podepsaný text
 - Přečíst
 - **Ověřit, zda jsem autorem/odesílatelem**
 - **Ověřit, zda nebyl text někým neoprávněně pozměněn**
- Podepsaný email/dokument **není šifrovaný!!**
 - Nemusíte nic „počítat“ nebo si pamatovat, provede emailový klient nebo jiná aplikace (pdf reader)
- **Není určen k podepisování archivních dokumentů s dlouhodobou platností**

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Digitální certifikát

- **Kvalifikovaný** x komerční certifikát
- Fyzicky = počítačový soubor od certifikační autority
- Vydává certifikační autorita
- Omezená platnost certifikátu (obvykle 1 rok)
- Obsahuje
 - Hlavička
 - **Údaje o subjektu** (uživatel, server)
 - Jméno
 - E-mailová adresa
 - Další identifikační údaje
 - Veřejný klíč certifikační autority
 - Podpis certifikační autority (hash veřejného klíče subjektu)
 - **Veřejný klíč subjektu**

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Komunikace se státní správou

- Ustanovení § 11 ZoEP výslovně stanoví, že k podepisování nebo označování dokumentu v podobě datové zprávy, jehož prostřednictvím se činí úkon vůči státu, územnímu samosprávnému celku, právnické osobě zřízené zákonem, zřízené nebo založené státem, územním samosprávným celkem nebo právnickou osobou zřízenou zákonem, lze použít **pouze uznávaný elektronický podpis**, který je založen na **kvalifikovaném** certifikátu vydaném **akreditovaným poskytovatelem certifikačních služeb**..

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Komerční certifikát

Na rozdíl od kvalifikovaného certifikátu nepodléhá vydávání tzv. komerčních certifikátů komplexnější právní regulaci. Důvěryhodnost komerčního certifikátu neplyne ze zákona, nýbrž ze vzájemné dohody stran používajících daný komerční certifikát na tom, že příslušný komerční certifikát považují za důvěryhodný. S ohledem na povahu komerčních certifikátů se tyto používají při vzájemné komunikaci soukromoprávních subjektů.

Např. Komunikace zdravotnického zařízení se zdravotní pojišťovnou

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Elektronické podpisy v praxi

- **Chování aplikací**

- Když nám programy řeknou, že konkrétní podpis je platný, musíme si sami zjistit, zda jde o uznávaný podpis, či jde o podpis komerčním certifikátem.
- A když nám naopak řeknou, že platnost podpisu nedokáží ověřit (tj. že platnost podpisu je neznámá), může to být způsobeno jen tím, že příslušný certifikát není umístěn *na správném místě v úložišti důvěryhodných certifikátů*.
- *Aplikace často neověřují revokaci certifikátů*
- *U emailu není součástí podpisu Předmět emailu ani zobrazená adresa odesílatele*
- *Neověřuje se shoda emailu odesílatele s emailem v certifikátu*

- <http://TSL.gov.cz/certiq/>

- Tato aplikace hodnotí pouze to, zda jí předložený certifikát je či není kvalifikovaný.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Problémy v aplikacích

 Odpovědět Odpovědět všem Předat dál

čt 9.4.2015 14:41

Krystof Trolejbus <trolejbus@dpmb.cz>

test5

Komu Daniel Klimes

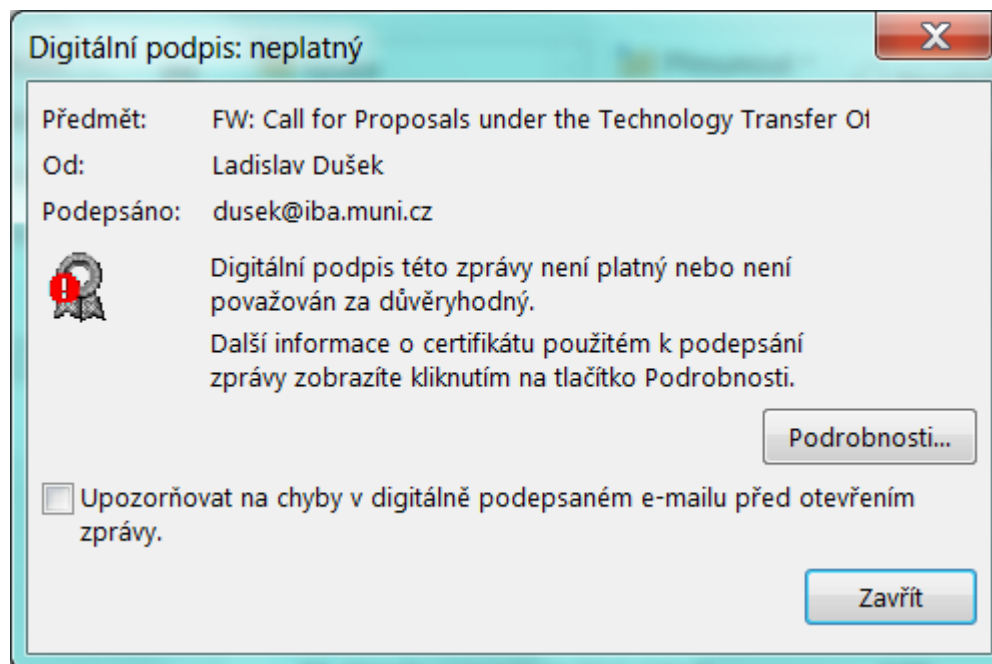
Podepsáno uživatelem smid@iba.muni.cz

Digitální podpis je důvěryhodný. Podrobnosti zobrazíte kliknutím sem.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Falešný poplach

MS Outlook 2010

Diakritika v názvech příložených souborů v emailu

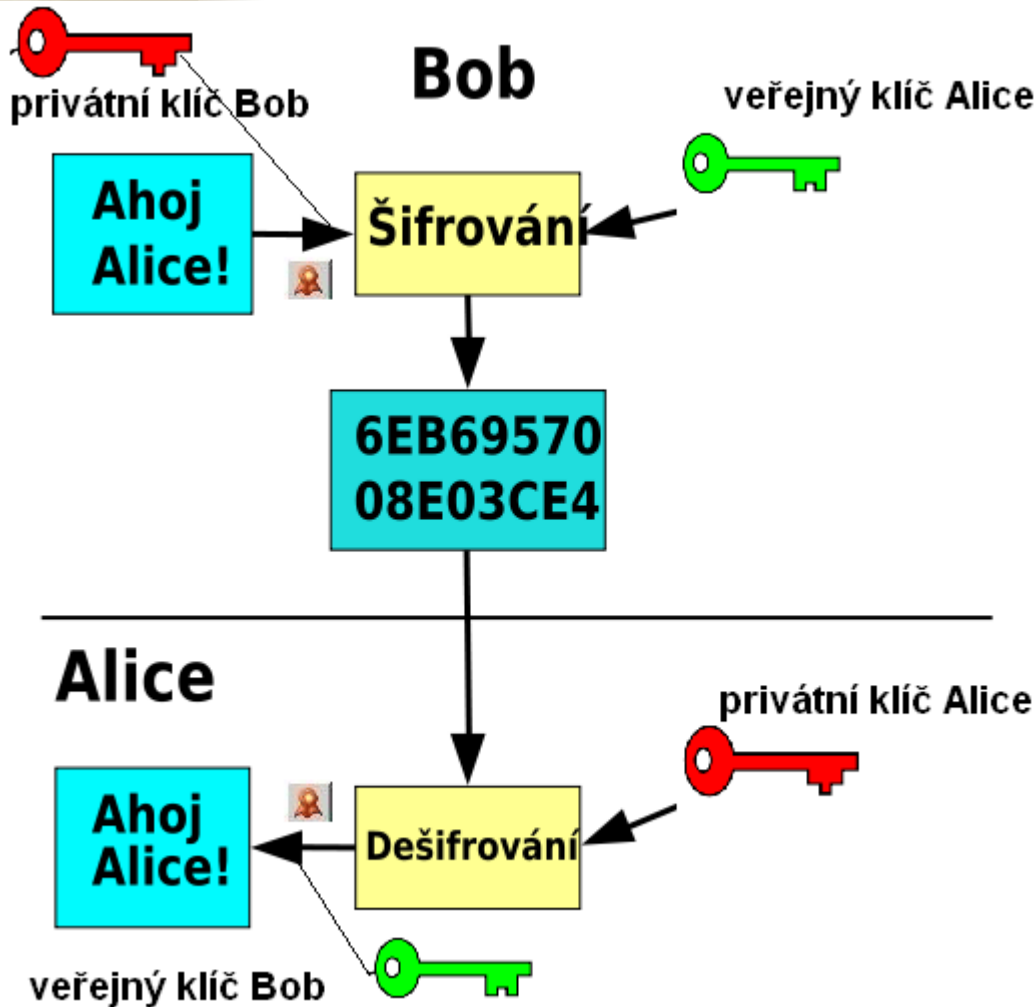
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Digitální certifikát – jak získat prakticky

- Vydávají tzv. certifikační authority (např. Česká pošta)
 - Přihlášení do webové (případně stažení off-line) aplikace
 - Vlastnoruční vygenerování a uložení páru klíčů s heslem
 - Vyplnění žádosti
 - Návštěva pobočky s žádostí, ověření údajů
 - Zařazení veřejné části klíče certifikační autoritou do seznamu ověřených klíčů
 - Obdržení podepsaného certifikátu s veřejným klíčem a identifikací
 - <http://www.linuxexpres.cz/praxe/elektronicky-podpis-za-par-minut>
- Lze snadno integrovat do používaných emailových aplikací ve formě certifikátu = zaručený digitální (elektronický) podpis
- Na MU lze získat osobní digitální certifikát pro uživatele zdarma na adrese <http://pki.cesnet.cz/cs/tcs-personal.html>

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Šifrovaný email

- Bob **podepíše** zprávu Alici svým **soukromým klíčem**
- E-mail **zašifruje** **veřejným** klíčem Alice
- Alice **dešifruje** zprávu svým **privátním** klíčem
- **Ověří** Bobův podpis pomocí jeho **veřejného** klíče

Komu:

Podepsáno: cic@csas.cz

Ceska sporitelna, a.s.
Klientske centrum

Digitální podpis je důvěryhodný. Podrobnosti zobrazíte klepnutím sem.

Další odkazy

- Kniha **Báječný svět elektronického podpisu (zdarma)**
<http://knihy.nic.cz/> (pdf)
- <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/it-telekomunikace/elektronicky-podpis-a-jeho-vyuziti/1000473/2984/>
- <http://www.linuxexpres.cz/praxe/elektronicky-podpis-za-par-minut>

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Datové schránky

- V komunikaci se státní správou lze použít ke stejnému účelu jako elektronický podpis
- Zřízení a komunikace se státní správou **zdarma**
- Není omezena platnost jako u certifikátů
- Uchovává dokumenty pouze 90 dnů
- Funguje jako „webový email“, místo emailové adresy je kód datové schránky
- Komunikace mimo orgány státní moci je zpoplatněna
- Zřízení na poště, jednoduchý formulář a OP

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Mobilní zařízení

- Obyčejné x chytré telefony
- OS telefonů a kompatibilita
- Internet v telefonu, tabletu
- Bezpečnost a rizika plynoucí z mobility

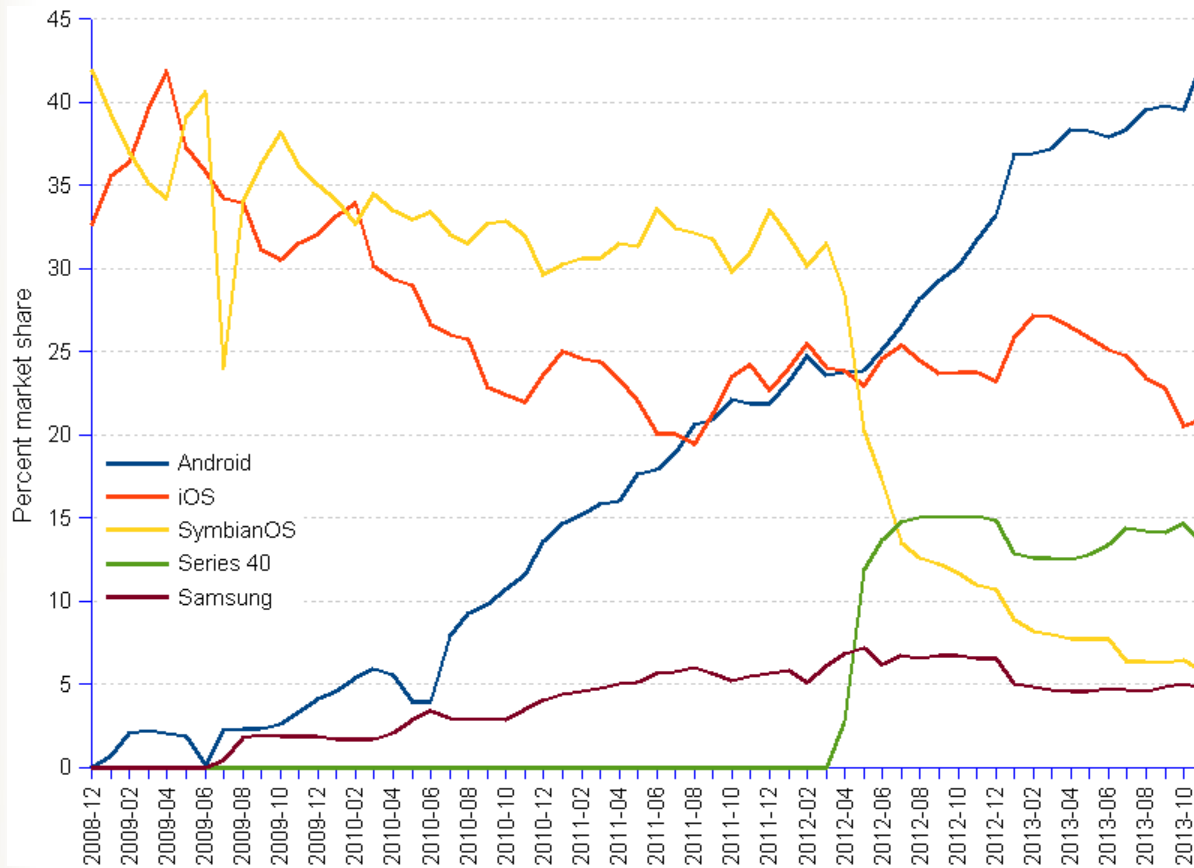
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Obyčejné x chytré telefony

- Chytrý telefon (smartphone) – obsahuje pokročilý operační systém, umožňuje instalaci a úpravy dalších programů, které dále rozšiřují možnosti telefonu.
- Příklady OS pro smartphony: Android, iOS, Windows Phone, Firefox OS, Tizen, Symbian, MeeGo
- Výhody: velké množství aplikací a tím i možností, co lze s telefonem dělat (kancelář, hry, čtení knih, internetové aplikace, navigace atd.)
- Nevýhody: typicky kratší výdrž baterie, často větší rozměry, různá bezpečnostní rizika (viry, vyzrazení soukromých informací), cena
- V roce 2013 se poprvé prodalo celosvětově více smartphonů než obyčejných telefonů.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

OS telefonů a podíl na trhu

Zdroj: Statcounter Global Stats

Tablety

- Dotyková zařízení, OS často stejný jako na smartphonech, mohou mít i telefonní funkce.
- Tvoří mezičlánek mezi smartphony a klasickými osobními počítači. Některé novější tablety jsou plnohodnotnými počítači se standardním OS
- Používané OS: Android, iOS, Linux, Windows
- Prodeje klesají, nastupují menší „phablety“

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Kompatibilita

- Různé OS mobilních zařízení NEJSOU mezi sebou kompatibilní (nelze spouštět programy pro Android např. na iPhonech)
- Nejvíce používané programy však bývají napsány pro nejpoužívanější OS (např. Skype existuje pro Android, iOS i Symbian nebo Windows)
- Z pohledu uživatele tedy absence kompatibility nepředstavuje většinou problém, je však třeba na to myslet při koupi nového zařízení – programy koupené pro iOS nelze instalovat na Android – nutné zakoupit znovu.

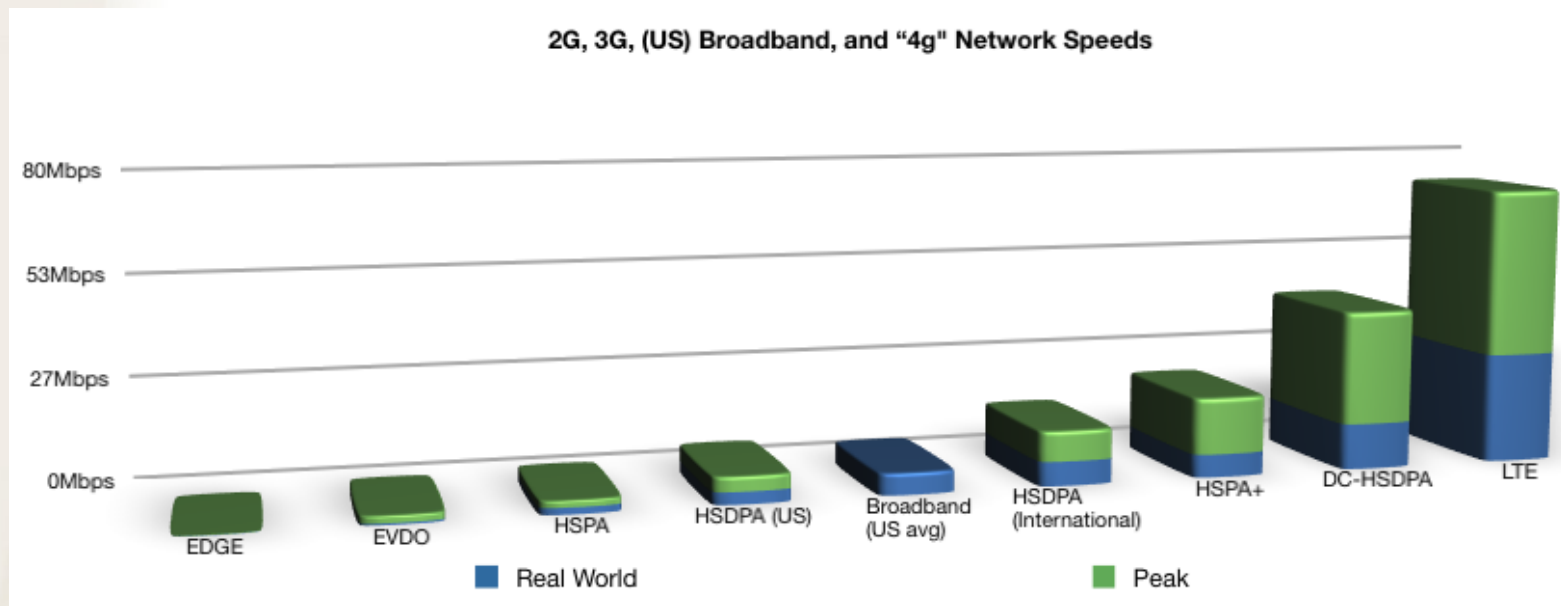
Internet v mobilních zařízeních

- Mobilní zařízení (smartphony a tablety) byla navržena pro práci s internetem. Připojení je bezdrátové (WiFi, GSM). Obsahují zpravidla plnohodnotný internetový prohlížeč, emailový klient, lze doinstalovat řadu dalších programů (komunikátory, VoIP klienty, VPN, terminálové klienty, vzdálenou plochu atd.).
- Při připojení přes GSM může být limitujícím faktorem datový tarif. Po vyčerpání datového limitu se připojení zpomalí a práce s internetem se stává nepohodlná nebo nefunguje prakticky vůbec. Důležitý je správný výběr datového tarifu.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Rychlost připojení přes GSM

- Mnoho termínů a zkratk – GPRS, EDGE, UMTS, HSPA, HSPA+, HSDPA, HSUPA, WCDMA, 3G, 4G, LTE....

Zdroj: tasel.wordpress.com

Bezpečnost mobilních zařízení

- Hlavní problémy:

- Operační systémy a jejich aktualizace

Ze strany výrobců zařízení je aktualizace OS v reakci na nové bezpečnostní zranitelnosti často pomalá nebo žádná. Hlavně starší modely telefonů bývají často výrobcem ponechány bez aktualizací a tedy zranitelné vůči dávno známým chybám.

- Nepozornost uživatele

Při instalaci nových aplikací se OS vždy ptá uživatele, zda smí aplikaci udělit oprávnění k určitým činnostem v rámci systému (např. čtení/posílání SMS, přístup na internet atd.). Uživatelé by měli dávat pozor, jaká oprávnění aplikaci udělí a jaké aplikace instalují.

Bezpečnost mobilních zařízení

– Data a přístupy v mobilních zařízeních

Zařízení často obsahují důvěrná data uživatelů nebo přístupy k různým službám (email, bankovníctví apod.). Často však nebývají adekvátně zabezpečena pro případ ztráty zařízení. **PIN ani odemčení gestem nestačí!!** Dostačující ochranou je **šifrování** celého zařízení včetně SD karty. Tuto možnost dnes nabízí většina současných modelů. Vhodná je i aktivace možnosti **vzdáleného vymazání** zařízení v případě ztráty.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Telemedicína

- Telemedicína = kanál pro oboustrannou vzdálenou výměnu informací a pokynů

Milan Blaha 2013

- Má dva uzly, nejčastěji lékaře a pacienta
 - Ale i ZZ, VŠ
- Kanálem jsou přenášena data, ve kterých hledáme informaci
 - Zkreslení a interpretace
 - Vždy se jedná o VÍCE či méně zkreslený obraz reality daný v zásadě úrovní poznání a technickými možnostmi

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Rozvoj telemedicíny

- Rozvoj technologií
 - Senzory a přístrojové vybavení
 - Zpracování signálů v reálném čase
 - Rozšiřování kapacity přenosového kanálu
 - Inteligentní domácnost, miniaturizace přístrojů
 - Posilování intervence na dálku směrem k pacientovi
- Rozvoj nových postupů v medicíně
 - Nové vyšetřovací metody a postupy
 - Nové Guidelines a metodiky, standardy
 - Změny v organizaci a úhradě ZP
 - Nové odbornosti
- Telemedicína bude společností poptávána
 - Přináší pacientům komfort a bezpečí
 - Přesto, že představuje invazi do soukromí pacientů i lékařů
 - Přesto, že úhrada služeb jak ze strany plátců ZP, tak pacientů je problematická
 - Přináší úspory v systému ZP a sociálních služeb
 - Systém ZP musí s telemedicínou počítat jako s alternativou a musí tak být nastaven
 - Je třeba dbát na užitečnost telemedicínského postupu v konkrétních aplikacích. Tato hranice se ale bude s rozvojem a nižší cenou technologií posouvat.

Případy pro telemedicínu

- Chronická choroba
 - Bezpečnost a komfort
 - Efektivní a pružná úprava medikace
- Dlouhodobá vyšetření typu (Holter)
 - Komfort a záznam realizován při běžných životních aktivitách
- Náhrada hospitalizace s nízkým rizikem akutních stavů
 - Komfort za cenu snížení bezpečí? (akutní komplikace x nosokomiálka)
 - Úspora pro systém ZP
- Imobilita, paliativní péče, stáří

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Aktuální stav v ČR

- Národní telemedicínské centrum
 - Olomouc
 - <http://www.ntmc.cz/>
 - Kardiologie
- Vzdálené monitorování
 - Komunikace s pacientem
 - Program ITAREPS (schizofrenie)
 - „Dohledová“ centra
 - Vzdálený monitoring lékařských přístrojů

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Výměna klinických dat v ČR

- Typy komunikace
 - Mezi informačními systémy v rámci zařízení
 - Mezi zdravotnickými zařízeními (ZZ)
 - Obrazová data
 - PACS, DICOM
 - Klinická data
 - Kraj Vysočina, MEDICAL NET (CGM), MISE (STAPRO)
 - Mezi ZZ a pojišťovnami
 - K Dávky
 - Portály zdravotních pojišťoven (komerční certifikáty)
 - Mezi ZZ a státní správou
 - EREG
 - Statistická zjišťování
 - Národní registry

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Struktura dat

- Laboratorní data
 - NČLP – Národní číselník laboratorních položek
 - Dělení: Systém (krev), komponenta(ERY), druh veličiny(počet), jednotka, procedura(FLOWCYT)
- Léky
 - Kód SÚKL - odpovídá kódu v číselníku VZP
 - 7místné číslo
 - Konkrétní výrobek
 - 0046224 – Panadol - POR TBL FLM 24X500MG
 - ATC klasifikace
 - Účinná látka
 - Anatomicko-terapeuticko-chemické skupiny
 - Hierarchické uspořádání kódu
 - [N02BE01](#) - Paracetamol (N Nervový systém)
 - [L01BC02](#) - Fluorouracil (L **Cytostatika a imunomodulační léčiva**)
 - www.whocc.no, http://www.sukl.cz/modules/medication/atc_tree.php

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Struktura dat

- Plátcí zdravotní péče
 - Standard VZP (K Dávky)
 - Metodika pro pořizování a předávání dokladů VZP ČR
 - www.vzp.cz – Poskytovatelé
 - Číselníky
 - Číselník výkonů
 - HVLP – hromadně vyráběné léčivé přípravky
 - Zdravotní prostředky
 - MKN-10 – Mezinárodní klasifikace nemocí verze 10

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

MKN 10

- Český překlad ICD – 10
- International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems
- Cca 14 tis. položek
- Hierarchická struktura kódu
 - Xnnn, Xnn – onemocnění
 - A, B – Infekční onemocnění
 - C – zhoubné nádory
 - C50 karcinom prsu
 - C502 karcinom prsu - horní vnitř.kvadrant prsu
- <http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Klasifikace v onkologii

- Klasifikace MKN – O
 - Aktuálně verze 3
 - Překlad mezinárodní klasifikace ICD - O
 - Morfologický kód
 - **M - 8140/ 3 1**
histologie/chování (grade)
 - Topografický kód
 - **C50.2 Horní vnitřní kvadrant prsu**
- TNM klasifikace
 - Rozsah nádorového onemocnění
 - T – velikost vlastního tumoru (T1 až T4)
 - N – postižení sousedících lymfatických uzlin (N0 – N3)
 - M – metastatické postižení (M0/M1)

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

DASTA

- Datové rozhraní
 - DASTA
 - Datový standard MZČR
 - Český standard budovaný „ze zdola“
 - <http://www.dastacr.cz/>
 - Svázán s NČLP
 - Zaštiťuje ČSZIVI ČLS JEP
 - Nejen formát dat, ale oboustranná komunikace

DASTA verze 3

- Umožňuje přenos
 - identifikační data pacienta
 - základní informace o pacientovi (nacionále, r.č., adresy, výška, hmotnost atd.)
 - urgentní informace (alergie, dg.)
 - platební vztahy, pojišťovny, pracovní neschopnosti
 - anamnéza
 - léky
 - očkování
 - dg. trvalé a aktuální
 - **Laboratorní vyšetření**

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

DASTA verze 4

- Klinické události
 - RDG vyšetření (RTG, CT, SONO...)
 - EKG vyšetření
 - Příjem pacienta
 - Operační zpráva
 - Konzilium
 - Dekurz
 - Propouštěcí zpráva
 - Ambulantní zpráva
 - Výpis zpráv z archivu

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

DASTA - omezení

- Rozhraní není závazné
- Firemní mutace
- Firemní bloky
- Položky mimo NČLP
- Neexistuje přehled o skutečném využívání
- Národní specifikum bez vazby na mezinárodní standardy
- Neřeší vlastní přenos dat
- Neřeší zabezpečení

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

HL7

- Health level 7
- Celosvětové rozšíření
- Centrum v USA
 - www.hl7.org
- Pobočky v jednotlivých zemích
 - www.hl7.cz
- „Fabrika“ na standardy komunikace ve zdravotnictví
- V České republice omezené rozšíření

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

CDA

- Clinical document architecture
 - Aplikace HL7
 - Formalizovaný klinický dokument (lékařské zprávy)
 - 3 úrovně formalizace
 - Formalizovaná hlavička + nestrukturovaný text
 - Hlavička + rozčleněný text do bloků
 - Plně strukturovaný strojově zpracovatelný obsah
 - Pro konkrétní dokumenty připraveny CDA šablony (templates)
 - Aplikováno např. v Rakousku, Polsku

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Test

- V ISu:
- Student – vybrat předmět UPS – Odpovědníky
- Vybrat odpovědník Test UPS –
 - Chci sestavit první sadu otázek
 - Na konci „Uložit a vyhodnotit“
- 20 otázek
- 60 minut – **Nelze přerušit**
- 5 pokusů provedení hodnocení
- U některých je více správných odpovědí (každá za bod)
- Odečítání bodů za chybnou odpověď
- Minimum pro splnění je 60% maxima dané sady

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.